

Vì Sao Thị Trường Luôn Tồn Tại Xu Hướng? Góc Nhìn Từ Tâm Lý Hành Vi Đến Cơ Chế Thị Trường

Lê Công Tráng

2025-04-06

Có Thực Sự Tồn Tại Xu Hướng?

Câu hỏi này nghe có vẻ ngớ ngẩn với một trader dày dạn: “Rõ ràng là có xu hướng – chỉ cần nhìn biểu đồ!”. Nhưng từ góc nhìn học thuật, mọi thứ phức tạp hơn. Nhiều lý thuyết kinh tế cổ điển (ví dụ: EMH – Thị trường hiệu quả) khẳng định rằng:

“Mọi thông tin đã phản ánh vào giá, và giá biến động ngẫu nhiên.”

Tức là **không có xu hướng**, hoặc nếu có, đó là ảo ảnh.

Nhưng thực tế thị trường – và trải nghiệm của hàng triệu trader – lại cho thấy điều ngược lại. Vậy **xu hướng là thật hay ảo**? Nếu thật, **vì sao chúng hình thành**? Chúng ta sẽ giải mã ngay sau đây.

1. Tài Chính Hành Vi: Con Người Không Hành Xử Hợp Lý

Con người là sinh vật cảm xúc

Dù thị trường có hiện đại đến đâu, **người đưa ra quyết định cuối cùng vẫn là con người** (hoặc thuật toán do con người lập trình). Và con người thì:

- Không ra quyết định hoàn toàn lý trí
- Bị ảnh hưởng bởi nỗi sợ, tham lam, kỳ vọng
- Thường xuyên mắc các **thiên kiến nhận thức** như: neo giá, xác nhận thông tin, tự tin thái quá...

Những hành vi tạo nên xu hướng

Hành vi	Tác động đến xu hướng
FOMO (Fear of Missing Out)	Thúc đẩy giá tăng không kiểm soát
Bầy đàn (Herding)	Nhiều người mua theo số đông, càng tạo lực đẩy mạnh
Tự tin thái quá	Giữ lệnh lâu, bỏ qua cảnh báo đảo chiều
Neo kỳ vọng vào quá khứ	Tin rằng xu hướng sẽ tiếp diễn như hôm qua

Khi số lượng người hành xử giống nhau đủ lớn, **hành vi trở thành thị trường**. Và khi hành vi lặp lại, **xu hướng xuất hiện**.

2. Path Dependency – Giá Hôm Nay Phụ Thuộc Giá Hôm Qua

Trong thống kê và hệ thống phi tuyến, “phụ thuộc đường đi” (path dependency) nghĩa là:

“Giá trị hiện tại phụ thuộc vào chuỗi hành vi trước đó.”

Trong thị trường thì sao?

- Một cú breakout lên khỏi vùng kháng cự không chỉ là kỹ thuật → Nó **gây hiệu ứng tâm lý hàng loạt**
- Lệnh mua đầu tiên kéo theo mua thứ hai, thứ ba, thứ một nghìn...
- Điều này **kéo dài động lượng (momentum)**, hình thành xu hướng rõ rệt

Kết luận: Thị trường không “reset” mỗi ngày. Nó tích lũy trạng thái. Và trạng thái hôm qua ảnh hưởng đến quyết định hôm nay.

3. Cấu Trúc Thị Trường Tăng Cường Xu Hướng

Sự trùng lặp chiến lược

Hàng triệu trader dùng:

- MA50, MA200
- RSI, MACD, Bollinger
- Fibonacci, breakout vùng giá...

Khi nhiều người **theo dõi cùng một tín hiệu**, hành vi tập thể được đồng bộ → Hành vi cộng hưởng tạo ra xu hướng mạnh.

Các thuật toán cũng chạy theo xu hướng

Phần lớn bot và hệ thống tự động:

- Giao dịch theo đà (momentum)
- Giao dịch breakout
- Mở lệnh theo volume lớn

=> **Thuật toán củng cố hành vi con người** và làm xu hướng rõ ràng hơn.

4. Cơ Chế Tự Do Của Thị Trường

Khác với mô hình kinh tế “đóng”, thị trường tài chính hiện đại có những đặc trưng:

- **Không có giới hạn tăng giá**
- **Thanh khoản cao, giao dịch 24/7 (crypto)** hoặc gần như 24/5 (futures)

- **Tự do tiếp cận từ mọi nơi, mọi cá nhân**

Trong môi trường như vậy, khi có một cú hích thông tin hoặc dòng tiền:

- Không gì ngăn cản giá tăng tiếp
- Không có lực “hồi phục cân bằng” tự động như lý thuyết kinh tế mong muốn

→ **Giá tiếp tục di chuyển một chiều cho đến khi đuối lực hoặc có sự kiện đảo chiều**

Ví Dụ: Bitcoin & Xu Hướng Lớn

Năm 2020–2021:

- BTC tăng từ \$8,000 lên \$64,000
- Tin tức, dòng tiền, lòng tin tăng dần theo thời gian

Chuỗi hành vi:

- Người mua đầu -> lợi nhuận lớn -> lên báo -> người sau FOMO -> quỹ đầu tư vào -> Elon Musk tweet -> xu hướng tiếp diễn

Đó không phải là “ngẫu nhiên”. Đó là **xu hướng được dẫn dắt bởi hành vi & dòng tiền**.

Vậy Xu Hướng Tồn Tại Vì Điều Gì?

Tóm gọn lại:

- Vì con người hành xử **phi lý nhưng có mô hình lặp lại**
 - Vì trạng thái thị trường mang tính kế thừa
 - Vì nhiều người (và bot) phản ứng giống nhau với cùng tín hiệu
 - Vì thị trường không có giới hạn cưỡng ép — nó để tự nhiên dẫn đường
-

Kết Luận

Xu hướng không phải là một “sự cố bất thường” – mà là **cấu trúc cốt lõi** của thị trường tự do, nơi hàng triệu người cố gắng kiếm lợi nhuận từ hành vi... của chính mình.

“Nếu bạn hiểu được vì sao xu hướng tồn tại, bạn sẽ ngừng chống lại nó – và bắt đầu cưỡi trên nó.”
